

УДК 582.711.713

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ МИГДАЛЮ ЗВИЧАЙНОГО
(*AMYGDALUS COMMUNIS* L.) У ЛІСОСТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ**

В. В. КРАСОВСЬКИЙ, кандидат біологічних наук, старший науковий
співробітник

Т. В. ЧЕРНЯК, науковий співробітник

Хорольський ботанічний сад

E-mail: horolbotsad@gmail.com

Р. М. ФЕДЬКО, кандидат біологічних наук, науковий співробітник

Дослідна станція лікарських рослин ІАП НААН України

E-mail: ukrvilar@ukr.net

Анотація. Розглядається питання інтродукції мигдалю звичайного у Хорольському ботанічному саду та обґрунтовується можливість його поширення у лісостеповій зоні України. Наводиться інформація щодо біоекологічних особливостей виду, історії інтродукції, сучасного добору інтродуцентів, перспективних сортів. Встановлено, що погодно-кліматичні умови Лісостепу України сприятливі повному сезонному розвитку мигдалю звичайного у перші роки його зростання. Сіянци мигдалю звичайного з гірким ядром вступили у генеративну фазу розвитку у трирічному віці, що вказує на високий ступінь адаптації виду у нових умовах зростання.

Ключові слова: Лісостеп України, Хорольський ботанічний сад, інтродукція, мигдаль звичайний, біоекологічні особливості, адаптація

Під час інтродукції рослин особливої уваги заслуговують види, введення яких не лише розширює біорізноманіття місцевої флори, але і має певну господарську цінність. До таких рослин варто віднести мигдаль звичайний (*Amygdalus communis* L.), який культивується як плодова культура, входить в самостійний рід мигдаль (*Amygdalus* L.) і відноситься до родини Розових (*Rosaceae* Juss.) [1, 3, 11, 13].

Мигдаль звичайний вирощують головними чином як горіхову культуру заради насіння. Тому, враховуючи основний спосіб використання

плодів, за господарсько-ботанічною класифікацією традиційних плодових рослин його відносять до горіхоплідних культур, а плід називають горіхом, хоча за будовою він належить до кісточкових, адже має плід кістянку із сухим оплоднем [9]. Через віднесення до горіхоплідних, насінину мигдалю звичайного, як і насіння у горіхів, називають ядром.

Розрізняють мигдаль звичайний із твердою кісточкою плоду та м'якою. Рослини з м'якою кісточкою поділяються у свою чергу на дві форми, які морфологічно не розрізняються: мигдаль звичайний із солодким ядром – *A. communis forma dulcis* DS та мигдаль звичайний з гірким ядром – *A. communis forma amara* DS [14].

В культурі переважно вирощують сорти мигдалю звичайного із солодким ядром, бо саме вони використовуються в харчовій промисловості для виготовлення високосортних кондитерських виробів [19]. Проте мигдаль як із солодким, так і з гірким ядром знаходить широке застосування у медицині, а ендокарп кісточки застосовують у виробництві високоякісного активованого вугілля [8, 14]. Мигдаль є ентомофільною рослиною і являється раннім медоносом [12].

Мигдаль звичайний – листопадна рослина і за габітусом класифікується як невелике дерево заввишки 4-6 м або гіллястий кущ висотою 2-3 м [1, 13]. Молоді пагони із гладкою чевонувато-коричневою корою, кора старих гілок сіро-бура, майже чорна. Листки чергові, черешкові, голі, ланцетні довжиною 4-6 см, на вкорочених гілочках розташовуються пучками.

Квітки, що розпускаються раніше листя – поодинокі, відносно крупні – 3-4 см в діаметрі, двостатеві, п'ятипелюсткові з однією маточкою та пелюстками від білого до рожевого забарвлення [13, 19].

Плоди однокістяні довжиною 10-60 мм у напівсухому, вкритому волосками перикарпії, зеленого або сіро-зеленого забарвлення. За дозрівання перикарпій зморщується, розтріскується, а кісточка, що має

форму плоду, яку і називають горіхом, падає на землю. Щільність ендокарпії залежить від сорту, насінина схожа на насінину абрикоса. Ядро (насіння) мигдалю звичайного використовують, не звільняючи від тонкої оболонки [13, 19].

Мигдаль звичайний як вид сформувався у гірських районах сухої субтропічної зони. Садова культура виду широко розповсюджена в Афганістані, Ірані, Туреччині, в усіх країнах Середземноморського басейну (Греція, Італія, Іспанія, південь Франції, Алжир, Туніс, Марокко, Югославія), а також Болгарії, Венгрії, у США (штат Каліфорнія), Австралії. В Україні мигдаль звичайний вирощують на півдні Криму [13, 16, 19]. Подекуди зустрічається в плодovих садах придунайських районів Одеської області та в Закарпатті [16], а нині на присадибних ділянках і в Запорізькій області.

Створення промислових насаджень мигдалю звичайного в Україні і, в першу чергу, в Криму, з метою одержання плодової продукції, стало можливим з 1958 р. після виведення високопродуктивних сортів, пристосованих до місцевих умов [18].

У 50-70 роки минулого століття у Національному ботанічному саду ім. М. М. Гришка проводились дослідження з інтродукції мигдалю звичайного у лісостеповій зоні України. Була створена колекція форм і сортів різного походження, адже посадковий матеріал був отриманий із Середньої Азії, Криму та Дагестану. Деревя витримували умови Київської зими і переносили зимові температури до -25°C . Серед досліджуваних сортів і форм найкраще адаптованим виявився сорт Кримський селекції Нікітського ботанічного саду. Крім дослідження на предмет плодоношення, мигдаль звичайний випробовували і в якості підщепи для персика звичайного. Підщепа виявилася посухостійкою, але недостатньо морозостійкою. Згодом створена колекція мигдалю звичайного була вибракувана через малу рентабельність [17].

На сьогодні, не дивлячись на вагомість виведених нових сортів мигдалю звичайного, що відзначаються пізнім цвітінням, тривалим і стійким періодом спокою, високою морозостійкістю квіткових бруньок [13, 16, 19], подальший розвиток теоретичних основ інтродукції рослин та оптимізація інтродукційного процесу [2, 4-6, 15, 18], зміни кліматичних умов, що проявляються у скороченні кількості днів з низькими температурами у зимовий період та тривалим осіннім періодом з досить високими позитивними температурами [4, 7], екологічне значення нових культур в плодovих садах [10], водночас процеси росту і розвитку, розмноження та вирощування мигдалю звичайного у лісостеповій зоні України всебічно не досліджуються.

Мета досліджень – з'ясувати біоекологічні особливості мигдалю звичайного, які будуть сприяти, інтродукції виду в лісостепову зону України та його адаптаційній здатності до нових умов зростання.

Матеріал і методика досліджень. Матеріалом досліджень є сіянці мигдалю звичайного 3-річного віку двох форм – з гірким та з солодким ядром, що зростають у Хорольському ботанічному саду та в розсаднику ботанічного саду за межами його території.

Методи досліджень - польовий експеримент, фенологічні спостереження, біометричні вимірювання.

Результати досліджень та їх обговорення. До основних біолого-екологічних властивостей мигдалю звичайного, що сприяють інтродукції виду в лісостепову зону України, перш за все, належить здатність рослин переносити зниження температури у зимовий період до -25°C морозу, а добре розвинені дерева із здерев'янілими пагонами – до -27°C [13, 16]. Крім того мигдаль звичайний добре розмножується насінням, що важливо в інтродукційному процесі, оскільки завдяки пересіву насіння в кількох поколіннях можливо відібрати більш стійкі форми. Рослини мигдалю посухостійкі за рахунок потужної кореневої системи, яка досягає 4-5 м у

глибину, довговічні, оскільки живуть до 100-130 років. Рано вступають у генеративну фазу – рослини починають плодоносити на 3-5 рік свого зростання і плодоношення триває – 30-50 років. Ранній вступ у фазу плодоношення пов'язаний із морфологічною будовою рослин, адже у мигдалю звичайного значна частина бокових гілок відходить від штамбу практично під прямим кутом, тому для прискорення плодоношення не потрібно ніяких спеціальних прийомів формування крони. Варто зазначити і таку властивість рослин, як невибагливість до ґрунту. Мигдаль добре росте на кам'янисто-щебенюватому та суглинистому ґрунтах, проте не переносить ґрунтові води ближче 2-3 м. Плоди у мигдалю звичайного дозрівають у серпні-вересні, тобто до початку осінніх заморозків.

В Хорольському ботанічному саду створення колекції мигдалю звичайного розпочато у 2014 році шляхом висіву кісточок у шкільку. Одним із першочергових заходів забезпечення оптимальних умов інтродукційного процесу був відбір інтродукційного матеріалу в найближче розташованому регіоні його культивування [7, 18]. Під час інтродукції рослин більш дієвим способом є вирощування рослин із насіння та пересів його у кількох поколіннях. Нами – у 2013 році було відібрано кісточки (горіхи) гіркого та солодкого різновидів мигдалю звичайного з м. Молочанськ, Запорізької області – північного регіону вирощування цієї культури, де він зростає протягом тривалого часу, має задовільний стан, успішно плодоносить і утворює життєздатне насіння, що є завершальним етапом адаптації інтродуцента в нових умовах вирощування.

Відібрані кісточки мигдалю з гірким ядром були середні за величиною. Найбільші з них мали такі розміри: довжина 34 мм, ширина 21 мм, товщина 15 мм. Шкаралупа з ямчастою поверхнею, рихла, але руками не роздавлюється (рис. 1). Насіння стратифікували в ящику з вологим піском протягом 45 діб за температури 0-5 °С, польова схожість становила 85 %.

Рис. 1. Кісточки мигдалю звичайного з гірким ядром, м. Молочанськ, врожай 2013 року

Серед відомих сортів мигдалю звичайного з солодким ядром у Лісостепу України доцільно випробувувати сорт Десертний, що районований у Нікітському ботанічному саду. За даними Нікітського ботанічного саду (Чернобай І. Г., 2012) дерева цього сорту сильнорослі, у віці 15 років досягають висоти 5,5-6 м та діаметру крони 4,5-5 м, в плодоношення вступають та третій – четвертий рік. Кісточки крупні, довжина – 35,1 мм, ширина 22,8 мм, товщина 16,5 мм. Для порівняння кісточка цього ж сорту, врожаю 2013 року, заготовлені нами у м. Молочанськ мали такі розміри: довжина 41 мм, ширина 25 мм, товщина 16 мм (рис. 2). Недоліком сорту Десертний є великий відсоток двонасінних кісточок (більше 20 %), а перевагою – стабільна врожайність. Але найголовнішою характеристикою даного сорту є підвищена стійкість квіткових бруньок до холодів у період зимового спокою, а також порівняно з іншими сортами пізніє цвітіння [13, 19].

**Рис. 2. Кісточки мигдалю звичайного із солодким ядром. Сорт
Десертний, м. Молочанськ, врожай 2013 року**

Стратифіковане насіння мигдалю звичайного має потужну енергію проростання для подальшого утворення кореня і стебла (рис. 3)

**Рис. 3. Проростання насіння мигдалю звичайного з гірким
ядром, утворення кореня і стебла, м. Хорол, 2014 р.**

На території Хорольського ботанічного саду на постійне місце зростання було висаджено вісім екземплярів мигдалю звичайного у однорічному віці, серед них чотири екземпляри – на території колекції

Саду субтропічних плодкових культур, де мигдаль являється складовою інших групових насаджень, таких видів, як азиміна трилопатева (*Asimina triloba* L.), айва звичайна (*Cydonia oblonga* Mill.), гранатник зернястий (*Punica granatum* L.), зизифус справжній (*Zizyphus jujuba* Mill.), інжир звичайний (*Ficus carica* L.), мушмула звичайна (*Mespilus germanica* L.), хурма віргінська (*Diospyros virginiana* L.), хурма кавказька (*Diospyros lotus* L.). Інші чотири екземпляри висаджено на території ботанічного саду у вигляді куртини, де в перспективі їх кількість буде збільшено до 10 особин.

Мигдаль звичайний із солодким ядром сорту Десертний, вирощений з насіння, зростає у м. Хорол за межами території ботанічного саду і з часом буде використаний як прищепа.

За рослинами мигдалю звичайного, як і за іншими видами, що зростають у Саду субтропічних плодкових культур, проводяться фенологічні спостереження, досліджується їх зимостійкість. Протягом 2014 – 2015 рр. рослини не пригнічувались через посуху, сезонний розвиток відповідав основним погодно-кліматичним умовам Лісостепу України. Літній приріст основного ростового пагона мигдалю з гірким ядром становив 80-120 см (рис. 4), із солодким ядром до 30 см. Приріст пагонів завершувався здерев'янінням, що вказує на високий ступінь адаптації виду в нових умовах зростання. Коренева система в мигдалю звичайного бокова і розміщується вертикально (рис. 5). У 2016 році, у віці трьох років окремі екземпляри вступили у генеративну фазу. Сіянци мигдалю з гірким ядром мали висоту 1,8-2,5 м, діаметр штамбу 15-23 мм. Перші квітки з'явилися у третій декаді квітня (рис. 6). Квітки майже сидячі, на початку цвітіння мають світло-рожеве забарвлення і складаються, як і більшість квіток плодкових культур родини Розових, з п'яти пелюсток.

Рис. 4. Однорічний сіянець мигдалю звичайного з гірким ядром, м. Хорол, 2015 р.

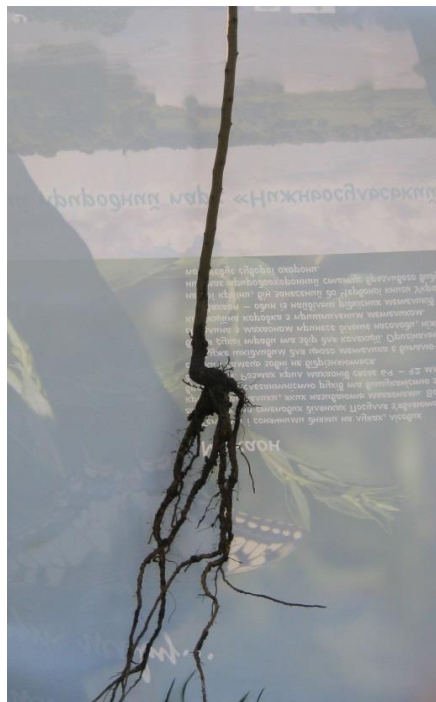

Рис. 5. Коренева система однорічного сіянцю мигдалю звичайного, м. Хорол, 2015 р.

Рис. 6. Цвітіння трирічного сіянцю мигдалю звичайного з гірким ядром, м. Хорол, 2016 р.

У природних умовах мигдаль звичайний розмножується насінням. Для вирощування в культурі використовують вегетативне розмноження, переважно щеплення окуліровкою в третій декаді липня – першій декаді серпня. Як уже повідомлялось, в якості підщепи використовують сіянці мигдалю звичайного з гірким ядром.

Відомо, що в інтродукційному процесі зимостійкість підщепи має вирішальне значення. З метою урізноманітнення зелених насаджень і організації поглиблених комплексних досліджень на предмет зимостійкості мигдалю з гірким ядром у лісостеповій зоні України, за умови зростання його на різних типах земельних ділянок, з різним ступенем трансформованості, співробітниками ботанічного саду у 2015 р. передано 10 екземплярів однорічних сіянців мигдалю для озеленення території з інтенсивним антропогенним навантаженням – ПАТ «Хорольський механічний завод», 9 екземплярів передано у с. Ялосоветьке, Хорольського р-ну для дослідження виду на присадибних земельних ділянках. У 2016 р. 15 сіянців передано для озеленення території навчального закладу Новоаврамівської гімназії.

Також у квітні поточного року в м. Хоролі у пров. Фруктовому на честь місцевих ліквідаторів аварії на ЧАЕС студентами і викладачами Хорольського агропромколеджу ПДАА висаджено бузково-мигдалевий гай. Посадковий матеріал мигдалю звичайного у кількості 30 штук надано Хорольським ботанічним садом.

Висновки

Таким чином, у Хорольському ботанічному саду започатковано формування наукової колекції мигдалю звичайного із солодким та гірким ядром, інтродукованого із Запорізької області, як північного регіону вирощування цієї культури.

Колекція, є базою для подальшої селекційної роботи мигдалю звичайного і вихідним матеріалом для поширення виду у лісостеповій зоні України як плодової, лікарської, так і декоративної культури, для озеленення територій різного функціонального призначення.

Список літератури

1. Біологічний словник / за ред. К. М. Ситника, О. П. Топачевського. – К.: Голов. ред. УРЕ. 1974. – 552 с.
2. Булах П. Е. Методические аспекты оптимизации интродукционных исследований / П. Е. Булах // Интродукция растений. – 1999. – № 2. – С. 15-21.
3. Жизнь растений: Энциклопедия в шести томах. Том 5. Часть 2: Цветковые растения // Под. ред. А. Л. Тахтаджяна. – Москва: Просвещение, 1981. – С. 511.
4. Клименко С. В. Теоретичні і соціально-економічні аспекти інтродукції і селекції плодових рослин: підсумки і перспективи / С. В. Клименко // Интродукция растений, збереження та збагачення біорізноманіття в ботанічних садах та дендропарках: матеріали міжнародної наукової конференції, 15-17 вересня 2015 р. м. Київ. – Київ: Фітосоціоцентр, 2015. – С. 107-109.
5. Кохно Н. А. О теоретических основах интродукции древесных растений на Украине / Н. А. Кохно // Интродукция и акклиматизация деревьев и кустарников, выращивание новых сортов. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 50-56.

6. Кохно Н. А. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений в Украине / Н. А. Кохно, А. Н. Курдюк. – К.: Наукова думка, 1994. – 188 с.
7. Красовський В. В. Первинне інтродукційне випробування *Amygdalus communis* L. у Хорольському ботанічному саду / В. В. Красовський // Актуальні проблеми озеленення населених місць: освіта, наука, виробництво, мистецтво формування ландшафту: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 4-6 червня м. Біла Церква. – Біла Церква, 2014. – С. 55-58.
8. Кьосев П. А. Полный справочник лекарственных растений / П. А. Кьосев. – М.: ЭКСМО – ПРЕСС, 2001. – 992 с.
9. Меженський В. М. Удосконалення господарсько ботанічної класифікації плодкових рослин [Електронний ресурс] / В. М. Меженський // Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України. – № 4 (26). – 2011 р. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2011_4/11mvm.pdf.
10. Мороз П. А. Аллелопатия в плодовых садах / П. А. Мороз. – Киев: Наукова думка, 1990. – 208 с.
11. Определитель высших растений Украины. / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин [и др.] – 2 изд. – Киев: Фитосоцицентр, 1999. – 548 с.
12. Полищук В. П. Медоносные деревья и кустарники / В. П. Полищук, В. И. Белоус. – Киев: «Урожай», 1972, – 160 с.
13. Субтропические плодовые и орехоплодные культуры: научно-справочное издание / А. Н. Казас, Т. В. Литвинова, Л. Ф. Мязина [и др.] – Симферополь: ИТ «Ариаль», 2012. – 304 с.
14. Фармацевтична енциклопедія / голова ред. ради та автор передмови В. П. Черних; Нац. фармац. ун-т України. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ: МОРІОН, 2010. – 1632 с.
15. Черевченко Т. М. Збереження та збагачення рослинних ресурсів шляхом інтродукції, селекції та біотехнології: монографія / Т. М. Черевченко, Д. Б. Рахметов, М. Б. Гапоненко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – 432 с.
16. Чернобай И. Г. Растет в Крыму миндаль / И. Г. Чернобай, Н. Г. Попок // Огородник. – 2000, № 9. – С. 24-25.
17. Шайтан И. М. А в Киеве его признали малорентабельным / И. М. Шайтан, И. К. Кудренко // Огородник. – 2000, № 9. – С. 25.
18. Шайтан И. М. Интродукция и селекция южных и новых плодовых растений / И. М. Шайтан, П. А. Мороз, С. В. Клименко. – К.: Наукова думка, 1983. – 215 с.
19. Щепотьев Ф. Л. Горіхи / Ф. Л. Щепотьев, Ф. А. Павленко, О. А. Ріхттер. – 2-ге вид., перероб і доп. – К.: Урожай, 1987. – 184 с.

References

1. Sytnyk, K. M., Topachevs'ky O. P. (1974). Biolohichnyy slovnyk. [Biological vocabulary]. Kyiv, Ukraine:URE, 552.
2. Bulakh, P. E.(1999). Metodycheskye aspekty optymizatsyy introduktsyonnykh issledovanyy.[Methodological aspects of optimization of introduction research]. *Introduktsiya roslyn*, 2,15-21.
3. Takhtadzhyan, A. L.(Ed). (1981). *Zhyzn' rastenyy*. [Plant life].(Vols. 1-6) Moskva, Russia: Prosveshchenye, vol.5, 511.
4. Klymenko, S. V. (2015). Teoretychni i sotsial'no-ekonomichni aspekty introduktsiyi i selektsiyi plodovykh roslyn: pidsumky i perspektyvy. [Theoretical and social and economical aspects of introduction and selection of food plants:the results and perspectives]. *Introduktsiya roslyn, zberezhennya ta zbahachennya bioriznomanitya v botanichnykh sadakh ta dendroparkakh*. Proceeding of international Conference. Kyiv, Ukraine: Fitosotsiotsentr, 107-109.
5. Kokhno, N. A. (1989). O teoretycheskykh osnovakh yntroduktsyy drevesnykh rastenyy na Ukrayne [About theoretical basics of plants in Ukraine]. *Introduktsyya y akklymatyzatsyya derev'ev y kustarnykov, vyrashchyvanye novykh sortov*. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka, 50-56.
6. Kokhno, N. A., Kurdyuk, A.N.(1994). Teoretycheskye osnovy y opyt yntroduktsyy drevesnykh rastenyy v Ukrayne. Proceeding of 2nd international practical Conference. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka, 188.
7. Krasovs'kyy, V. V. (2014). Pervynne introduktsiyne vyprobuvannya *Amygdalus communis* L. u Khorol's'komu botanichnomu sadu. Aktual'ni problemy ozelenennya naselenykh mist': osvita, nauka, vyrobnytstvo, mystetstvo formuvannya landshaftu. Proceeding of 2nd international practical Conference. Bila Tserkva, Ukraine, 55-58.
8. K'osev, P. A.(2001). Polnyy spravochnyk lekarstvennykh rastenyy. [Handbook of medicinal plants]. Moscow, Russia: ЭКСМО PRESS, 992
9. Mezhens'kyy, V. M. (2011). Udoskonalennya hospodars'ko botanichnoyi klasyfikatsiyi plodovykh roslyn [Improvement of economical and botanical classification of fruit crops]. *Naukovi dopovidi Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny*, 4 (26). Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2011_4/11mvm.pdf.
10. Moroz, P. A. (1990). Allelopatyya v plodovykh sadakh.[Allelopathy in botanical gardens]. Kyev: Naukova dumka, 208.
11. Dobrochaeva, D. N. , Kotov, M. Yu. & Prokudyn, Yu. N. (1999). *Opredelytel' vysshykh rastenyy Ukrayny*. (2nd ed.). Kyev, Ukraine: Fytosotsyotsentr, 548.
12. Polyshchuk, V. P., Belous, V. Yu.(1972). *Medonosnye derev'ya y kustarnyky*. [Honey trees and bushes]. Kyev, Ukraine: Urozhay,160.

13. Kazas, A. N., Lytvynova, T. V., Myazyna, L. F., & et. al. (2012). Subtropycheskye plodovye y orekhoplodnye kul'tury: nauchno-spravochnoe yzdanye. Symferopol', Ukraine: YT "Aryal", 304.
14. Chernykh, V. P. (Eds.). (2010). Farmatsevtichna entsyklopediya. [Pharmaceutical encyclopedia]. (2nd ed., rev.). Kyiv, Ukraine: MORION, 1632.
15. Cherevchenko, T. M., Rakhmetov, D. B. & Haponenko M. B. (2012). Zberezhennya ta zbahachennya roslynykh resursiv shlyakhom introduktsiyi, selektsiyi ta biotekhnolohiyi: monohrafiya. Kyiv, Ukraine: Fitosotsiotsentr, 432.
16. Chernobay, Y. H. (2000). Rastet v Krymu myndal' ./ Chernobay, Y. H., Popok, N. H. // Ohorodnyk, 9, 24-25.
17. Shaytan, Y. M. (2000). A v Kyeve eho pryznaly malorentabel'nyh./ Shaytan, Y. M., Kudrenko, Y. K. // Ohorodnyk, 9, 25.
18. Shaytan, Y. M., Moroz, S. V. (1983). Introduktsyya y selektsyya yuzhnykh y novykh plodovykh rastenyu. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka, 215.
19. Shchepot'yev, Pavlenko, F. A., & Rikhter, O. A. (1987). Horikhy. [Nuts]. (2nd ed., rev.). Kyiv, Ukraine: Urozhay, 184.

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МИНДАЛЯ ОБЫКНОВЕННОГО (*AMYGDALUS COMMUNIS* L.) В ЛЕСОСТЕПНОЙ ЗОНЕ УКРАИНЫ

В. В. Красовский, Т. В. Черняк, Р. М. Федько

Аннотация. Рассматривается вопрос интродукции миндаля обыкновенного в Хорольском ботаническом саду и обосновывается возможность его распространения в лесостепной зоне Украины. Приводится информация о биоэкологических особенностях вида, истории интродукции, современного отбора интродуцентов, перспективных сортов. Установлено, что погоднo-климатические условия Лесостепи Украины благоприятны для полного сезонного развития миндаля обыкновенного в первые годы его роста. Сеянцы миндаля обыкновенного с горьким ядром вступили в генеративную фазу развития в трехлетнем возрасте, что указывает на высокую степень адаптации вида в новых условиях роста.

Ключевые слова: Лесостепь Украины, Хорольский ботанический сад, интродукция, миндаль обыкновенный, биоэкологические особенности, адаптация

THE PERSPECTIVES OF USING OF THE ALMONDS ORDINARY (*AMYGDALUS COMMUNIS* L.) IN THE FOREST-STEPPE ZONE OF UKRAINE

V.V. Krasovsky, T.V. Chernyak, R.M. Fed'ko

Abstract. The matter of the introduction of the almond ordinary is considered in the Khorol Botanical Garden and the possibility of its spread is substantiated in the forest-steppe zone of Ukraine. The information is brought

about the biological characteristics of species, the introductions history, contemporary selection of introduced promising varieties. It was determined that the weather conditions of the forest steppes of Ukraine are favorable for the full seasonal development of the almond ordinary in the early years of growth. The seedlings of the almond ordinary with the better core entered the generative phase of the development at the age of three indicating a high degree of the adaptation of species to the new conditions of growth.

Key words: *the forest-steppe zone of Ukraine, Khorol Botanical Garden, introduction, *Amygdalus communis* L., biological characteristics, adaptation*